Numer 89.

DZIENNIK URZĘDOWY

WOIEWODZTWA MAZOWIECKIEGO.

w Warszawie dnia 4go Marca 1818 Roku.

Boni civis est, nosse instituta et leges civitatis, iisque obtemperare.

Nro 4884. Wydział Woyskowy i Policyi.

KOMMISSYA WOIEWODZTWA MAZOWIECKIEGO.

W skutku Reskryptu Kommissyi Rządowéy Spraw Wewnętrznych i Policyi z dnia 14 mca b. Nro $\frac{203}{1305}$ przeséła dla każdego z Woytów i Burmistrzów drukowane exemplarze do Dziennika Woiewódzkiego załączone.

1. Dekretu Królewskiego z dnia 18 Stycznia 1810, o zaprowadzenie i utrzymanie Ksiąg Ludności.

2. Postanowienia Namiestnika Królewskiego z dnia 27 Stycznia r. b. nakazuiącego przyprowadzenie do skutku rzeczonego Dekretu i przepisuiącego sposób w iakim Spis Woyskowy przez Delegacye Popisowe ma bydź odbywany niemniéy:

3. Informacyi przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych i Policyi co do ułożenia Książek Ludności pod dniem 9 Stycznia r. b. wydanéy.

W zamiarze zaś, aby tak w uformowaniu Ksiąg Ludności, wydawaniu zaświadczeń do wolnego przesiedlenia się; udzielaniu Książeczek z świadectwami istotnego zapisania do Księgi Ludności, iako też w udowodnianiu wyłączeń od służby Woyskowéy zachowana była iednostayność; Kommissya Woiewódzka w skutku Postanowień powyższych, wskazuie ieszcze co następuie.

Co do uformowania i utrzymywania Ksiąg Ludności.

1. Wszystkie domy mieszkalne na Wsiach, bez względu na ich szczególne przeznaczenie; a w Miastach niewyłączaiąc nawet posiadłości pustych placów (które w przyszłości zabudowane bydź mogą) oznaczone bydź maią własnemi numerami.

2. W oznaczeniu numerami, trzymać się trzeba kolei ulic i domów, i tak zastosować się; aby każda posiadłość czyli na wsi, czyli w mieście, tym samym pod iakim do katastrum ogniowego iest podana, była oznaczona numerem.

3 Jeżeliby zaś później iaki dom na niezanumerowanym teraz placu wystawionym został, w takim przypadku bez względu na położenie siedliska, ma mu bydź dany nowy numer, iaki z kolei po wszystkich do księgi gminnéy zaciągnionych wypadać będzie; ponieważ żadna przemiana numerów odtąd mieysca mieć niebędzie mogła, a Burmistrze i Wóyci do nayostrzeyszéy odpowiedzialności za niezachowanie ninieyszego przepisu i za wynikaiące z zamieszania skutki, pociągnionemi i ukaranemi bydźby musieli.

4. Dla iednostaynego oznaczenia domów, nad pryncypalnym weyściem do każdego przybitą bydź powinna tablica na 6 cali długości, a 4 cale szerokości trzymaiąca, gładko zheblowana i kolorem czerwonym oleyno pomalowana, na któréy środku numer domu z księgą gminną zgodny, wyraźnie i regularnie białym kolorem także oleyno wymalowanym bydź winien; do którey to dyspozycyi uskutecznienia termin do 1go Kwietnia zakreśla się.

5. Po zanumerowaniu domów i posiadłości, przystąpić należy do spisania i uformowania ksiąg ludności gminnéy

6. W téy mierze Burmistrze i Wóyci są obowiązani zastosować się do szczególnych przepisów, iakie powyżey na początku wymienione Postanowienie i Informacya Kommissyi Rządowéy, wskazuią; z zachowaniem reguły téy, aby dla każdego domu dla każdéy posiadłości, czyli ta zamieszkała iest, lub w przyszłości zabudowaną bydź może, oddzielna do zapisywania ludności zostawiona była karta.

7. Od zapisania w księgę ludności nikt nieiest wyłączonym, każdy więc Mieszkaniec w czasie formowania ksiąg ludności w gminie znayduiący się, lub przemieszkiwaiący, bez różnicy płci, wieku, stanu, religii, lub zarobku, zapisanym bydź w téyże księdze powinien.

8. Kto iednak z przyczyny rozmaitych swych posiadłości, w różnych zwykł przesiadywać gminach, lub kto dla nadzwyczaynych swych zatrudnień i interessów, czasowo tylko przemieszkuie w gminie, w ten czas gdy księga ludności formowaną będzie; ten ieżeli niema bydź w téy gminie zapisanym, obowiązanym iest złożyć deklaracyą piśmienną, i udowodnić zarazem świadectwem Wóyta, lub Burmistrza przez Kommissarza Obwodowego zawidzianym, że iuż w inney gminie iest do księgi ludności zapisanym, że tam stałe obrał i ma mieszkanie, a przeto że z wiedzą tychże Władz w obcéy teraz czasowo tylko przemieszkuie gminie.

9. W takim zaś tylko przypadku iedynie do księgi ludności teraźnieyszego pobytu, wpisanym bydź niema.

Gdyby zaś niezłożył zastrzeżonego świadectwa, na deklaracyą iego Burmistrze i Wóyci w żadnym względzie uważać niepowinni, lecz go do księgi ludności zapisać są obowiązani.

10. Przy formowaniu księgi ludności i zapisywaniu Mieszkańców, obowiązkiem będzie Burmistrzów i Wóytów, każdego wyexaminować co do iego wieku, stanu, religii, sposobu zarobkowego, i to wszystko skrupulatnie do księgi ludności zanotować.

11. Dla dopełnienia zaś artykułu 11 Postanowienia Namiestnika Królewskiego, obowiązanemi są ciż Urzędnicy zażądać złożenia dowodów legitymacyą osób stanowiących, które odebrać i iako dowody do księgi ludności do akt swych załączyć i zachować powinni.

12. Ponieważ znaczna liczba podobnych dowodów legitymacyą osób stanowiących, w czasie przeszłego spisu zebraną została, te zaś wraz z spisem woyskowym w Kommissyi Woiewódzkiéy złożone są; przeto aby nieczynić trudności Mieszkańcom wskładaniu nowych, wszystkie te dowody, przez ręce Kommissarza Obwodowego odesłanemi Burmistrzom i Wóytom zostaną.

13. Tak odesłane, iako i od Mieszkańców przy formowaniu księgi ludności odebrane dowody, maią bydź stosownie do informacyi przez Kommissyą Rządową wydanéy, w właściwéy kolei zszywanemi, a prócz tego, każdy Burmistrz lub Wóyt utrzymywać powinien dokładną dezygnacyą zapisuiąc w teyże gdyby za odebranym rozkazem przesłać lub wydać, lub też gdyby takowe dowody z przyczyny prawnego przesiedlenia osoby, oneyże wręczyć był obowiązanym.

14. Księgi Ludności maią bydź nayporządniey utrzymywane, każda zmiana iaka z mieszkańcem zachodzi, powinna bydź iak nayskrupulatniéy i naydokładniey iak w § 2. Informacyi Kommissyi Rządowéy wskazano zapisaną; żadne zaś poprawki, a tym bardziey skrobanie, dozwolonym nie iest.

15. Akuratność ta zachowaną bydź ma nawet co do osób w iednym i tym samym Mieście lub Wsi zamieszkałych, skoro te z iednego do drugiego domu przenoszą się.

16. Uchybienie w téy mierze Wóytów i Burmistrzów, iakieby przy rewizyi książek gminnych przez Delegacye Popisowe, lub przez Kommissarza Obwodowego spostrzeżone były, naysurowiéy karanemi będą.

O Książkach Legitymacyinych.

17. Prócz tego że każdy Mieszkaniec zapisanym będzie w księdze ludności, opatrzonym nadto przez Burmistrza lub Wóyta bydź powinien, skoro lat 14 skończy, książeczką legitymacyiną, w któréy Burmistrz lub Wóyt z wyrażeniem rysopisu i wszelkich stan osoby wyiaśniaiących okoliczności, poświadczyć ma, że do xięgi ludności gminnéy, przez niego utrzymywanéy, zapisaną została.

18. W teyże saméy książeczce legitymacyinéy za każdą razą, przez Urzędnika Gminnego, wszelkie zmiany osoby tąż książeczką opatrzonéy; tak iak w księdze ludności zastrzeżono, z wszelką dokładnością i pod właściwą datą notowanemi bydź maią.

19. Jeżeli więc osoby takowéy, prawne z gminy do gminy następuie przesiedlenie, Urzędnik gminny z pod którego iurysdykcyi przesiedlaiący się wychodzi, obowiązanym iest w teyże samey książeczce legitymacyinéy zanotować, na fundamencie iakiego prawnego pozwolenia, lub świadectwa i kiedy z gminy oddala się.

20. Podobnież Urzędnik do którego gminy przesiedlaiąca się prawnie przybywa osoba, przybycie onéy, złożenie do akt gminnych świadectwa i zapisanie onéy w księdze ludności swey gminy, w teyże samey książeczce legitymacyinéy, zapisać powinien.

21. Z natury rzeczy wynika, że nawet osoba mniey niż lat 14 licząca, gdy z iedney do drugiey przenosi się gminy, podobną książeczką legitymacyiną opatrzoną bydź powinna.

22. Dla ulgi Wóytów i Burmistrzów, Kommissya Woiewódzka kazała tak wzorów do ksiąg ludności, iako i powyżéy wyrażonych książeczek legitymacyinych znaczną wydrukować liczbę, które Kommissarzom Obwo-

dowym przesłane, przez tychże wedle potrzeby na żądanie Wóytów i Burmistrzów udzielanemi będą.

23. Z użycia onych każdy z Urzędników gminnych usprawiedliwić się zostaie w obowiązku, i dla tego porządny utrzymywać ma regestr, kogo i kiedy takową legitymacyiną książeczką opatrzył, co iednakże nieuwalnia służących i wyrobników od opatrywania się drugą książeczką, stan służby udowodniaiącą, iak to w skutku Ustawy Namiestnika z dnia 26 Kwietnia 1817 roku, przez zarządzenie Kommissyi Woiewódzkiéy z dnia 29 Lipca r. z. w Dzienniku Woiewódzkim umieszczone w skazanym zostało

Toż samo ma się rozumieć co do Czeladzi Rzemieślniczéy, która wedle Ustawy z dnia 31 Grudnia 1816 roku, i Zarządzenia Kommissyi Woiewódzkiéy z dnia 30 Czerwca 1817 roku w Dzienniku Woiewódzkim ogłoszoney, książeczkami Rzemieślniczemi opatrzoną bydź powinna.

24. Koszta druku i papieru każdéy libry wzorów do księgi ludności na złotych dwa groszy dwanaście; zaś każdéy książeczki legitymacyiney sztuka dwu-arkuszowa, na groszy sześć wyrachowane i ustanowione zostały.

Koszta te co do ksiąg ludności dla Miast Kassa Mieyska, dla Wsiów zaś Urząd Wóytowski ponosić ma; a co do książek legitymacyinych, takowe koszta dotyczą każdéy osoby, opatrzyć się nią obowiązanéy.

O przesiedlaniu się Mieszkańców.

25. Żadnemu Mieszkańcowi nie wolno porzucać mieysca swego zamieszkania i przenosić się w inne, bez uzyskania na piśmie dozwalaiącego zaświadczenia od Władzy przyzwoitey.

26. Osobom płci Męzkiey w latach popisowych będącym, a od służby woyskowey niewyłączonym i nieuwolnionym, nawet na czas krótki, opuszczać mieysca zamieszkania bez opowiedzenia się właściwey Władzy i uzyskania świadectwa teyże, nie iest wolno.

27. Zaświadczenia do wolnego przesiedlenia się wydawane bydź tylko mogą

A. dla Mieszkańców w wieku popisowym niebędących, lub od obowiązku służenia w Woysku prawnie na zawsze uwolnionych

a) Z Gminy do Gminy w iednym Obwodzie przez Wóytów i Burmistrzów właściwych Gmin.

b) Z Obwodu do Obwodu w iednym Woiewództwie, przez Kommissarzy Obwodowych, za przedstawieniem właściwego Woyta

lub Burmistrza Gminy, w którey przesiedlaiący się ostatecznie przemieszkiwał.

c) Zaś z Woiewództwa do Woiewództwa, wydawać tylko będzie zaświadczenia Kommissya Woiewódzka za przedstawieniami przez Kommissarzy Obwodowych wydawanemi.

28 B. Dla Osób zaś płci męzkiey w wieku popisowym będących i od służby Woyskowey na zawsze niewyłączonych, zaświadczenia do wolnego przesiedlenia się wydawać mocni są tylko:

a) Z Gminy do Gminy w iednym Obwodzie, Kommissarze Obwodowi

b) Z Obwodu zaś do Obwodu tylko Kommissya Woiewodzka a to stosownie do art. 26 i 27 Dekretu Królewskiego z dnia 5/11 Października r. 1816 o Spisie Woyskowym zapadłego.

29. Na czasowe zaś oddalenie się popisowych z mieysca zamieszkania, świadectwa punktem 22 zastrzeżone:

a) Z Gminy do Gminy Wóyci i Burmistrze

b) Zaś z Obwodu do Obwodu bez różnicy do którego Woiewództwa, Kommissarze Obwodowi, wydawać są tylko upoważnionemi.

30 Ostatnie świadectwa na czasowe oddalenie się popisowych od służby Woyskowey niewyłączonych, w pierwszych czterech miesiącach każdego roku w których zwykle Spisy Woyskowe przez Delegacye sprawdzane będą, nawet z Gminy do Gminy udzielane bydź niemaią gdyż każdy Popisowy wedle artykułu 21 Postanowienia Namiestnika, osobiście przed Delegacyą stawić się iest obowiązanym

31. Z teyże samey przyczyny świadectwa na czasowe oddalenie się, nie na dłużey iak na ośm mięsięcy następuiących, to iest tylko do ostatniego Grudnia w każdym roku wydawane bydź tylko mogą, aby po upłynieniu tych, popisowy do Gminy na czas rewizyi Spisu Woyskowego, niezawodnie stawił się

32. W wydawaniu Zaświadczeń do przesiedlania się, równie iak świadectw na czasowe oddalenie się popisowych, wyżey w punktach 27 28 i 29 wskazanych, Wóyci, Burmistrze i Kommissarze Obwodowi, zachować maią tę formalność; aby wnich opis uzyskuiącego onęż, co do płci, wieku, stanu, religii, sposobu do życia etc: iak w księdze ludności zapisany, był wyrażony, tak; iżby w tey mierze żadna niezachodziła rożnica, lub niedokładność.

33. Też same wiadomości obeymować powinny przedstawienia do wyższych Władz, w przypadku ieżeli wydanie Zaświadczenia do Kommissa-

rza Obwodowego, lub Kommissyi Woiewódzkiey należy, aby w świadectwie przez tęż Władze wydać się maiącym, wiadomości te umieszczone bydź mogły.

34. Zaświadczenia wytknięte pod zachowaniem przepisów powyższych, wydawane bydź maią zgłaszaiącym się niezwłocznie bez naymnieyszego opóźnienia lub zatrzymania i bez naymnieyszey opłaty.

35. Żadne pretensye prywatne do wstrzymania takowych zaświadczeń niedaią prawa.

Owszem Wóyt, Burmistrz, lub Kommissarz Obwodu, gdyby wydanie świadectwa zgłaszaiącemu się odmówił, podpadnie karze art: 17 Dekretu Królewskiego z dnia 18 Stycznia 1810 przepisaney.

36. Dlaczego więc szczególniey Kommissarze Obwodowi nad dopełnieniem w tey mierze prawa czuwać są obowiązani, i w przypadku uchybienia lub nadużycia Wóytów, nietylko żądaiącym zaświadczenia takowe natychmiast wydać, lecz nadto Burmistrzow i Wóytów za nadużycie do kary wskazaney pociągnąć, zostaią obowiązanemi. W przypadku bowiem przeciwnym, sami Kommissarze Obwodowi do kary za nich Dekretem wskazaney, przez Kommissyą Woiewódzką pociągnionemi będą.

37. Jak z iedney strony w wydawaniu świadectwa, żadna z przepisów Rządowych nie wynikaiąca trudność zachodzić niemoże, tak bez złożenia iak wyżey zaświadczenia i okazania książki legitymacyyney przyzwoicie zapełnioney, żaden Mieszkaniec z obcey Gminy przybyły, w Gminie cierpianym bydź niemoże gdy ani przemieszkiwać, ani osieść nie iest mu wolno.

38. Owszem obowiązkiem będzie Woyta, lub Burmistrza w takowym przypadku, przybyłego bez zaświadczenia i nie opatrzonego książeczką legitymacyyną Mieszkańca, natychmiast za spisaniem Wywodu słownego art: 21 Dekretu Królewskiego przepisanego:

a) Jeżeli w tym samym Obwodzie — do Gminy z kąd przybył.

b) A ieżeli z innego Obwodu, lub Woiewództwa, do Kommissarza Obwodowego, dla transportowania go do innego Obwodu lub ieżeli z innego Woiewództwa, dla odesłania go pod dalsze zarządzenie Kommissyi Woiewódzkiey, pod strażą odesłać i dostawić.

39. Podobnież postąpionem bydź ma z osobami w wieku popisowym będącemi, gdyby ci bez świadectwa na czasowe zamieszkanie do Gminy obcey przybyli, lub nad czas świadectwem wyznaczony w niey przemieszkiwali.

40. Ponieważ zaś na ścisłym dopełnieniu przepisów tych co do przesiedlenia się Osób, szczególniey iużto zapobieżenie włoczędze, iuż też de-

zercyi z woyska, iuż nakoniec porządek i bezpieczeństwo wewnętrzne, zależy; przeto co do ukarania osób, w przesiedlaniu swym przepisom tym uchybiaiących iako też Gospodarzy Domów, bez wiedzy Burmistrza; lub Wóyta osoby do siebie przyymuiących, artykuły 21, 22, i 23, wyżey wymienionego Dekretu Królewskiego z dnia 18 Stycznia 1810 ściśle dopełnionemi bydź maią.

41. Nadto zaś co do osób do popisu Woyskowego należących, Ustawa Namiestnika Królewskiego z dnia 10 Lutego 1816 w Numerze 14 Dziennika byłego Departamentu Warszawskiego, i postanowienie Namiestnika Królewskiego z dnia 5 Lipca r. z, przez Ner 48 Dziennika Woiewódzkiego ogłoszone, zastosowanemi bydź powinny.

42. Aby zaś w tey mierze co do kar na Mieszkańców przepisom tym uchybiaiących, przyzwoita Kontrolla zapewnioną została; dowody do ukarania Sądowego służące, to iest wywody słowne wyżey zastrzeżone, nawet w tym przypadku, kiedy nieprawne przesiedlenie się z iedney do drugiey Gminy w iednymże Obwodzie wydarzyło się, do Kommissarza Obwodu tego z którego Osoba zbiegła zwróconą została, maią bydź przez urzęda Gminne bez zwłocznie odesłane. Ten zaś uczyniwszy przyzwoite do Sądu o wymierzenie kary pro publico wezwanie, skutku rzeczy z Urzędu dopilnuie.

43. Co do Wóytów i Burmistrzów uchybiaiących tymże przepisom w dozwalaniu po swych Gminach przebywania Osobom nieprawnie przesiedlaiącym się, ci wedle art: 25, 26, i 27, wyżey cytowanego Dekretu Królewskiego z dnia 18 Stycznia 1810 — a nadto wedle ostrości Ustawy Namiestnika Królewskiego z dnia 29 Listopada r. z. przez Dziennik Woiewódzki Nro 79 ogłoszonéy, iako wspólnicy winy, przez Kommissarzy Obwodowych karanemi bydź maią.

44. Prócz zaś tych kar, ciż sami Urzędnicy Gminni pociągani nadto będą do szczególnieyszey ieszcze odpowiedzialności i kary, ieżeliby z przyczyny ich niedozoru, do gmin nieprawnie przyięte Osoby, występek kryminalny popełniły, iak to w Urządzeniu Kommissyi Woiewódzkiey z dnia 10 Grudnia r. z. przez Dziennik Woiewódzki Nro 77 ogłoszoney zastrzeżono.

45. Wogólności nakoniec obowiązuie Kommissya Woiewódzka Woytów i Burmistrzów, aby uregulowanie ksiąg Gminnych tak przyśpieszyli, iżby te z dniem ostatnim Marca r. b. były ukończone, gdy w ten czas Delegacye popisowe niezwłocznie do rewizyi Spisu Woyskowego przystąpią, a uchybienie w tey mierze Burmistrza lub Wóyta ieżeliby Delegacya przewłoki iakiey doznawała, na niego naywiększą ściągnęłoby odpowiedzialność.

O spraw-

O sprawdzaniu ksiąg ludności przez Delegacye popisowe przy rewizyach woyskowych.

46. Artykułem 13 Postanowienia Namiestnika Królewskiego z dnia 27 Stycznia r. b: zobowiązane zostały Delegacye Popisowe nietylko sprawdzać księgi ludności, lecz też dochodzić wszelkich niedokładności i uchybień Wóytów i Burmistrzów w utrzymywaniu ksiąg ludności i o takowych Kommissarzowi Obwodowemu równie iak Kommissyi Woiewódzkiey donosić, aby na przekraczaiących zasłużona kara wymierzoną bydź mogła.

47. Dla dopełnienia więc w tey mierze celu prawa, sprawdzenie ksiąg ludności, nie na samem przeyrzeniu, tychże ksiąg kończyć się ma.

48. Owszem Delegacye są obowiązane przed przystąpieniem do spisu Woyskowego śledzić i przekonywac się.

- *a*) Czyli wszystka Ludność Gminy iest zapisaną, lub czyli kto nie iest opuszczony.
- *b*) Czyli który z popisowych nie iest zataiony.
- *c*) Czyli wiek i lata szczególnie osób Płci męzkiey rzetelnie do księgi Ludności są zanotowane, a mianowicie wprzypadkach gdzie Mieszkaniec wieku swego metryką nieudowodnił i wiek ten przez Wóyta lub Burmistrza tylko wedle własnego iego zdania został zapisanym.
- *d*) Czyli dowody popisowych którzy iuż od służby Woyskowey zyskali uwolnienie są rzetelne, lub przez Wóyta lub Burmistrza podstępnie dla wyłamania popisowego z pod prawa powszechnego niebyły zdziałane i przedstawione.
- *e*) Czyli wszelkie zmiany z przesiedlenia się wynikaiące bądź z iedney do drugiey Gminy, bądź z iedney do drugiey Wsi, bądź też z iednego do drugiego Domu, przyzwoicie i w właściwym czasie, z zastosowaniem się do powyżey wskazanych przepisów są notowane.
- *f*) Czyli świeżo do Gminy przybyłe osoby opatrzone były zastrzeżonemi przy przesiedlaniu się Zaświadczeniami i książką legitymacyyną.
- g) Nakoniec czyli Dowody legitymacyą osób stanowiące przyzwoicie są zachowane i książka Ludności w porządku i z wszelką dokładnością iest utrzymywana.

49 Sledztwo w tey mierze przedsiebrane bydź powinno iuż to:

- *a*) z Sołtysów i mieszkańców do popisu stawaiących.
- *b*) z popisowych i
- *c*) osób podeyrzanych, iuż też

d) z Dowodów które przeyrzane, z księgą ludności zkonfrontowane i zwskazanemi w nimieyszém Urządzeniu przepisami, niemniey i istotnym stanem rzeczy, przez Indagacyą sprawdzone bydź powinny.

50. W tym celu roztrząsaiąc stan ludności Wsi każdéy Delegacya Popisowa, upomniawszy Sołtysa o rzetelność wyznania i karach za fałsz onego następuiących; w przytomności iego, ludność każdey wsi domami odczytywać i po każdym domu zapytywać będzie, czyli w nim kto z przemieszkuiących opuszczonym lub co do wieku, stanu, i okoliczności, wierzytelnie zapisanym niezostał.

51. W przypadku odkrycia iakiey bądź niedokładności w księdze ludności, ta natychmiast przez Delegacyą w tey księdze zanotowaną i poprawioną bydź powinna. szczególniey zaś zanotować należy gdyby popisowy był zataionym, lub gdyby wiek iego fałszywie był zapisanym: w którym to przypadku Delegacya bądź z Metryki, bądź w braku tey, wedle swego zdania wiek stawaiącego ustanowić i w księdze ludności zapisać, a utaionego tym sposobem popisowego, do spisu woyskowego zaciągnąć iest obowiązaną.

Jeżeliby zaś która Osoba bez przyzwoitego świadectwa przyiętą do Gminy była, tę niezwłocznie z dokładnym wyiaśnieniem stanu rzeczy, tam odesłać ma. gdzie punkt 38 niniéyszego Urządzenia wskazuie

52. Wszelkie poprawy ksiąg ludności i adnotacye przez Delegacye przy rewizyi czynione, maią bydź w księdze ludności czerwonym atramentem zapisane, i po uzupełnioney rewizyi też książki na każdey karcie przez też Delegacye podpisane.

53. W każdym zaś przypadku przy sprawdzaniu w powyższy sposób ksiąg ludności, w Wywodzie słownym spostrzeżenia Delegacyi i tłomaczenie Wóyta lub Burmistrza zapisane bydź powinny, który to wywód słowny Kommissarzowi Obwodowemu przesłanym bydź ma, aby ten na przekraczaiących karę wedle prawa wymierzyć, lub według okoliczności Kommissyi Woiewódzkiey do ukarania przedstawić mógł.

54. Do dopełnienia w tey mierze przepisów powyższych, szczególnie Kommissya Woiewodzka obowiązuie Członki do Delegacyów popisowych z strony Cywilney przeznaczone, wkładaiąc na nich za pobłażanie w tey mierze Wóytom i Burmistrzom naywiększą odpowiedzialność.

55. Ponieważ zaś nietylko Delegacye, do sprawdzania ksiąg ludności są obowiązane, lecz obowiązek ten także z mocy Urzędu spada na Kommissarzy Obwodowych; przeto Kommissya Woiewódzka również i tych obowiązuie, aby przy obieździe swych Obwodów, o dokładności ksiąg lu-

dności przekonywali się wsposób iak wyżey wskazano, czyniąc onych podobnież za uchybieniem w tey mierze obowiązkow i pobłażanie odpowiedzialnemi.

Co do Spisu Woyskowego.

56. W ogólności powtarza się, iż każdy w wieku popisowym będący, osobiście przed Delegacyą Popisową stawić się iest obowiązanym; niestawaiący uważanym bydź ma iakoby przed popisem ukrywał się, i tak z nim postąpi się iak artykułem 8 Postanowienia Namiestnika z dnia 8go Lipca r. z przez Ner 48 Dziennika Woiewódzkiego ogłoszonego, wskazano: a Wóyt i Burmistrz teyże gminy, iakoby w ukryciu onego był pomocnym, pociągnionym będzie d, odpowiedzialności w zastosowaniu się do Ustaw punktem 43 wymienionych.

57. Delegacye popisowe odtąd niebędą się wdawać w rozpoznawania wyłączenia, lub uwolnienia od służby woyskowéy stawionych popisowych; lecz tylko uwagi swe w rubryce adnotacyów względem tychże popisowych, którym prawne wyłączenie służy, zapisywać będą

58. Wszelkie zaś dowody wykazuiące kwalifikacyą popisowych do wyłączenia od służby woyskowéy, wprost przez Wóytów i Burmistrzów Kommissyi Woiewódzkiéy przedstawiane bydź maią, iak to art: 32, 33 i 34 Postanowienia Namiestnika Królewskiego wyżey na początku wyrażonego, wskazuią.

59. Zeby iednak dowody te, iakie Wóyci na poparcie wniosków o uwolnienie od służby woyskowey popisowych, przesełać będą; były dokładnemi; i żeby co do pewności żądania i przyczyn, żadna niezachodziła wątpliwość, lecz żeby Kommissya Woiewódzka o rzetelności tychże przekonać się i wyłączenia wedle art: 35 przyznać mogła; wskazuią się następne co do legalności dowodów przepisy, i tak:

Co do Jedynaków.

60. Prawo wyłączenia tych, udowodnioném bydź winno wywodem słównym sporządzonym przez Wóyta lub Burmistrza, z zeznaniem dwóch przynaymniey świadków w teyże gminie osiadłych.

Wywód zaś słowny wykazywać winien:

a) czyli mieniący się iedynakiem niemiał żadnych braci — lub czyli ci i kiedy zmarli, i on sam tylko pozostaie.

b) czyli rodzice iego żyią i gdzie są zamieszkali,

c) w iakim są wieku.

d) iakim zarobkiem trudnią się, to iest: czyli są i iakiemi właścicielami, gospodarzami rolnemi zaciężnemi, czynszownikami, wyrobnikami, lub rzemieślnikami.

e) iakim zarobkiem popisowy trudni się, lub iaki stan obrać zamyśla.

Co do wyboru.

61. Rodzice, lub w braku ich opiekunowie maiący prawo wybrania iednego z pomiędzy dzieci do wyłączenia od służby woyskowey, obowiązanemi są zrobić deklaracyą przed Wóytem lub Burmistrzem, w przytomności dwóch w teyże gminie osiadłych świadków w formie wywodu słownego; w tym zaś wywodzie słownym wyrażonym bydź winno.

a) imiona i nazwiska rodziców, czyli oboie, czyli iedno z nich i w iakim wieku, lub czyli żadne z nich nie żyie.

b) iakim trudnią, lub trudnili się zarobkiem i gdzie są zamieszkali.

c) wiele maią lub do nich zostało dzieci z każdego małżeństwa.

d) z synów każdy wymienionym bydź powinien z kolei

1. z imienia — 2. Wieku wiele lat liczy — 3. Stanu, czyli iest żonatym, wdowcem, lub nie — 4. Gdzie zamieszkały — 5. Czym się trudni, to iest iakim zarobkiem — 6. i czyli nie iest już od służby iako były woyskowy, kaleka, lub iakiéy innéy przyczyny wyłączonym.

e) po opisaniu zaś w tym sposobie wszystkich synów; dopiero umieszczona bydź ma deklaracya, którego z tych rodzice lub opiekunowie dla uwolnienia od służby woyskowey wybieraią i przeznaczaią.

62. Zwraca się w tym mieyscu uwaga, iż ieżeli z synów ieden iuż z iakiey bądź przyczyny od służby woyskowéy iest uwolnionym, wybór rodziców do uwolnienia drugiego syna żadnego niedaie prawa.

63. Co do braci maiących opiekę nad małoletniem rodzeństwem. Ci obowiązani są udowodnić swe prawo do wyłączenia od służby woyskowey, Uchwałą Rady Familiyney, przez którą im opieka nad małoletniemi braćmi lub siostrami rodzonemi poruczoną została.

Co do włościan, przestanie Kommissya Woiewódzka gdy złożonym będzie wywód słowny przez Wóyta udziałany, przez który dwóch nayblizszych krewnych, nieletnich dzieci bratu starszemu opiekę przyznali, a ten opiekę przyiąć zadeklarował.

W obydwóch wszakże przypadkach w dowodzie przedstawionym, wyrażonym bydź winno.

a) że żadne z rodziców nieżyie;

b) daley bracia, siostry, z imion, wieku, mieysca zamieszkania, zatrudnienia, tak letni, iako i nieletni wypisanemi bydź maią, tak iakto co do wyboru pod punktem 61 obszerniey wskazano.

64. Wdowcy maiący dzieci, złożyć powinni zaświadczenie przez Wóyta sporządzone, zeznaniem dwóch świadków wsparte, w którym dzieci ich żyiące z imion, wieku, etc. iak wyżey wyrażono, wyszczególnionemi bydź powinny.

Co do Cudzoziemców:

65. Dla uwolnienia tych podane bydź powinny metryki chrztu, a gdyby tych złożyć niemogli, świadectwo Wóyta lub Burmistrza naypierwszego swego w Królestwie zamieszkania, wyrażaiące nayszczególniéy

a) z kąd są rodem — *b*) którego dnia do kraiu tuteyszego przybyli, i iak dawno są osiedli, i iakim się trudnią zarobkiem.

66 Co do bywszych Woyskowych, dymissye oryginalne złożone bydź maią.

67. Co do Urzędników i Officyalistów, względem tych Burmistrze dołączą przy przedstawieniu swym o uwolnienie świadectwo Urzędowe Kommissarza Obwodowego, lub Naczelnika, przy którym zostaią, wyszczególniaiące w iakim stopniu i za czyią nominacyą pracuią.

68. Co do ożenionych przed 30 Listopada r 1816, których prawo od służby wyłącza, dowód do wyłączenia tych będzie dostatecznym z Urzędowego Extraktu przez Urzędnika Stanu Cywilnego wydanego.

69 Tenże sam dowód służyć będzie dla uwolnienia tych, którzy przed skończeniem roku 20 ożenili, lub ożenią się.

70. Co do Duchownych i Kleryków maiących poświęcenie, podane bydź powinno świadectwo Władzy dyecezyalnéy.

71. Co do Professorów Szkół, Nauczycieli, Doktorów, Uczniów prawa, Lekarzy, Chirurgów, ci obowiązani wystarać się o przedstawienie siebie do uwolnienia, przez Kommissyą Rządową Wyznań Religiynych i Oświecenia Publicznego.

W każdém iednak razie Burmistrz i Kommissarz Obwodowy, przedstawić ich do wyłączenia powinien, z wyrażeniem i świadectwem urzędowym, iż takiemi obowiązkami trudnią się.

72. Co do Rzemieślników, Fabrykantów, względem wyłączenia tych podane bydź powinno świadectwo dowodzące, czyli istotnie i iakim rzemiosłem, fabryką, trudnią się.

73. Co do kaleków, lub niedołężnych, zaświadczenia kalectwa stosownie do art: 12 Postanowienia Namiestnika Królewskiego, wydawane bydź tylko mogą przez Lekarza Obwodowego, o które popisowi mieniący się mieć prawo do wyłączenia wcześnie postarać się powinni.

Zastrzega się wszakże wyraźnie:

a) iż rewizya kaleków podobnych, do uwolnienia od służby woyskowéy podaiących się, przez Lekarza Obwodowego w przytomności Kommissarza Obwodowego odbywać się ma.

b) że w téy mierze w Biórze Kommissarza protokuł sporządzonym bydź winien, w którym iak artykuł cytowany przepisuie, gatunek i rodzay kalectwa, iak naydokładniey ma bydź opisanym.

c) i że protokuł ten tak przez Lekarza iako i Kommissarza Obwodowego podpisanym, a następnie Kommissyi Woiewódzkiéy wraz z innemi dowodami przedstawionym bydź winien.

74. Powyższe przepisy co do udowodnienia wyłączeń, nayściśley zachowane bydź maią. Jeżeli bowiem iaka bądź niedokładność przez Kommissyą Woiewódzką spostrzeżoną będzie, złożony dowód odrzuconym i wyłączenie popisowemu odmówionem będzie.

75. Dla tey więc przyczyny Burmistrze i Wóyci przy zbieraniu i przedstawianiu Dowodów, naywiększą dokładność, akuratność i rzetelność zachować maią, tymbardziey, gdy tak za też niedokładność lub nierzetelne sprawdzenie Dowodów, fałsz lub nadużycie, iako taiący przed spisem Popisowych uważani i stosownie do art: 3 Ustawy Namiestniczey z dnia 8 Lipca 1817 przez Ner 48 Dziennika Woiewódzkiego ogłoszonéy, do odpowiedzialności i kary pociągani będą.

79. Nakoniec Kommissya Woiewódzka ostrzega Woytów i Burmistrzów, iż ponieważ w roku bieżącym Delegacye popisowe spis woyskowy na nowo formować będą, prawo zatem wyłączenia od służby woyskowey każdego popisowego wsposób powyższy świeżo udowodnionym i Dowody Kommissyi Woiewódzkiey, razem z książką Gminną iak art: 32 Postanowienia Namiestnika wskazano przesłane bydź powinny, nawet chociażby iuż w roku zeszłym uwolnienie od służby woyskowey przez Kommissyą Woiewódzką przyznane było.

Z zwracaiących się zaś teraz w przeszłym roku złożonych Dowodow te tylko użytemi na ten raz bydź mogą, ktore zupełnie powyższem odpowiedaią przepisom.

Wedle powyższego zarządzenia Burmistrze i Wóyci tak co do uformowania ksiąg ludności, iako i spisów woyskowych postąpią, co do przesiedlenia osób ściśle zachowaią się, i Delegacye popisowe w czem do nich należy, dopełnią; a Kommissarze Obwodowi nad zachowaniem tych wszystkich przepisów, czuwać będą.

Nadto zaś urządzenie takowe Burmistrze i Wóyci zwyczaynym sposobem po Gminach swych ogłoszą, i że to się stało, przed Kommissarzami Obwodowemi udowodnią.

w Warszawie dnia 26 Lutego 1818 roku.

PREZES

R. Rembielinski

Filipecki Sekr: Jeneral: